

แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ประเด็น กัญชาทางการแพทย์และสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ

หัวข้อ “สมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ”

เขตสุขภาพที่ ๓ วันที่ ๓-๕ มีนาคม ๒๕๖๔ รอบที่ ๑/๒๕๖๔ จังหวัดอุทัยธานี

๑. หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม/กอง/ศูนย์วิชาการ)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก กบรส และ สถาบันกัญชา

หน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

๒. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

จังหวัดอุทัยธานีเป็น ๑ ใน ๑๔ จังหวัด ที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำเนินการโครงการเมืองสมุนไพร (Herbal City) คลัสเตอร์เกษตร วัตถุประสงค์สมุนไพร ซึ่งจังหวัดอุทัยธานีมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเมืองสมุนไพรอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแผนแม่บทสมุนไพรแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ การดำเนินงานเน้นการนำภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยที่กลุ่มเกษตรกรและประชาชน เป็นผู้ปลูกสมุนไพรเกิดรายได้ สร้างอาชีพ บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมให้มีการผลิตสมุนไพรที่มีคุณภาพมาตรฐานในทุกระดับตั้งแต่การปลูกที่ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ (ต้นน้ำ) การแปรรูปที่ได้คุณภาพมีมาตรฐาน (กลางน้ำ) และนำไปสู่การใช้ให้เกิดประโยชน์ (ปลายน้ำ) การดำเนินงานจะเป็นการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ในส่วนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี มีการส่งเสริมการใช้สมุนไพรให้แก่บุคลากรทางการแพทย์และในหน่วยบริการสาธารณสุข จัดให้มีการดำเนินการผลิตยาสมุนไพรของโรงพยาบาลและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ได้มาตรฐาน GMP เพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการในสถานบริการสาธารณสุขและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนาสมุนไพร และผลิตภัณฑ์ใหม่ มียาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ได้มาตรฐานใช้ในโรงพยาบาลและสถานบริการในทุกระดับ รวมถึงการจำหน่ายยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรภายในจังหวัดและในระดับเขตสุขภาพที่ ๓

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ๑) ต้นน้ำ ประเด็น : การปลูกที่ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมโครงการเมืองสมุนไพร ๗ กลุ่ม มีเกษตรกร ๑๓๘ ราย พื้นที่ปลูกสมุนไพรรวม ๔๑.๗๕ ไร่ การตรวจวิเคราะห์โลหะหนักและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในขมิ้นชันและพลของตัวอย่าง ๓ ชุด จากกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนด ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แปรรูปจากสมุนไพร จำนวน ๑๐๔ รายการ แยกเป็นประเภทเครื่องสำอาง จำนวน ๒๑ รายการ, ประเภทอาหาร จำนวน ๘๓ รายการ ๒) กลางน้ำ ประเด็น : การแปรรูปที่ได้คุณภาพมีมาตรฐาน มีการให้ความรู้เกษตรกร พัฒนาการแปรรูปสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน ที่ศูนย์แปรรูปวิสาหกิจห้วยหนามเข้ โดยจัดส่งวัตถุดิบ ๒ ชนิด คือ ขมิ้นชัน (พันธุ์แดงสยาม) ฟ้าทะลายโจร และจัดส่งพลให้กับรพ.หนองฉาง ๓) ปลายน้ำ ประเด็น : การนำสมุนไพรไปใช้ในการใช้ให้เกิดประโยชน์ จังหวัดอุทัยธานีได้รับงบประมาณสนับสนุนการใช้ยาสมุนไพร ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑,๓๔๒,๕๙๘ บาท มีการใช้ยาสมุนไพร ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ จำนวน ๙,๕๓๒,๙๖๖.๘๙, ๑๒,๑๑๙,๔๔๓.๒๘ บาท ตามลำดับ ร้อยละมูลค่าสมุนไพรเทียบกับยาแผนปัจจุบัน ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ ร้อยละ ๓.๔๘, ๔.๐๘ ตามลำดับ ร้อยละของผู้ป่วยนอกได้รับบริการทางการแพทย์แผนไทย ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ ร้อยละ ๒๐.๗๗, ๒๑.๗๗ ตามลำดับ ด้านคุณภาพมาตรฐาน คลินิกแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลทั่วไป ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชน ๗ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบล ๒๔ แห่ง ศูนย์สุขภาพชุมชน ๑ แห่ง ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมและสนับสนุนการแพทย์แผนไทยฯ (รพ.สส.พท.)

๓. สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในพื้นที่ (ตามตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย)

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
ต้นน้ำ ๑. การรวบรวมข้อมูลผู้ปลูกพื้นที่ปลูกไม่ครบถ้วน ไม่ครอบคลุม ๒. ผู้ปลูกขาดการวางแผนการปลูก เนื่องจากไม่ทราบความต้องการของตลาด	๑. จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน ๒. จัดทำโปรแกรมสำหรับบันทึกข้อมูลผู้ปลูกสามารถลงข้อมูลและวางแผนการปลูก และจับคู่กับผู้ที่ต้องการใช้สมุนไพร โดยผู้ปลูกทำแผนการปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้	๑. อยู่ระหว่างทบทวนคำสั่งคณะทำงานใหม่ ๒. อยู่ระหว่างการจัดทำโปรแกรม วางแผนให้เสร็จภายในเดือนมีนาคม ๒๕๖๔
กลางน้ำ ๑. โรงพยาบาลหนองฉางขาดเครื่องมือ (เครื่องร่อนแยกขนาดผงยา และเครื่องบดร่อนอัตโนมัติ)ทำให้ไม่สามารถรับสมุนไพรจากวิสาหกิจในพื้นที่มาแปรรูปได้ ๒. ศูนย์แปรรูปวิสาหกิจห้วยหนามเข้ ยังไม่มีการดำเนินการแปรรูปสมุนไพร ๓. ฐานข้อมูลการซื้อขายสมุนไพร ไม่เป็นปัจจุบัน และรวบรวมได้ไม่ครบถ้วน เนื่องจากมีแหล่งปลูกสมุนไพรทั้งที่เป็นวิสาหกิจชุมชน เกษตรกรรายเดียว	๑. จัดทำคำของบประมาณเหลือจ่ายจากสำนักงานจังหวัดอุทัยธานี รอพิจารณา กรณีไม่ได้รับงบประมาณ มีการวางแผนใช้งบเงินบำรุงโรงพยาบาลหนองฉางจัดซื้อต่อไป ๒.๑ ลงตรวจพื้นที่ ร่วมกับเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี วางแผนการพัฒนาส่งวัตถุดิบแปรรูป ๒.๒ จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน ๓. ประชุมคณะทำงานพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อหาแนวทางการรวบรวมข้อมูล และจัดทำโปรแกรมสำหรับบันทึกข้อมูลมูลค่าการซื้อขายสมุนไพรให้เป็นปัจจุบัน	๑. รอผลการประชุมพิจารณาในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ๒. อยู่ระหว่างดำเนินการร่วมกับเกษตรและสหกรณ์พลังงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ๓. อยู่ระหว่างทบทวนคำสั่งคณะทำงานใหม่
ปลายน้ำ ๑. การจ่ายยาสมุนไพรในบางหน่วยบริการจ่ายยาสมุนไพรน้อย	๑. มีแนวทางการเพิ่มมูลค่าการใช้ยาสมุนไพรโดย ๑.๑ ประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้ยาสมุนไพรจังหวัดอุทัยธานี และประชุมเชิงปฏิบัติการและประกวดการพัฒนางานวิจัย	๑. มีการจัดสรรเงินสนับสนุนการจัดซื้อยาสมุนไพร จังหวัดอุทัยธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ รวมจำนวน ๑,๓๔๕,๐๔๑ บาท อยู่ระหว่างการเบิกจ่ายให้แล้ว

	<p>๑.๒ พิจารณากรอบการใช้ยาสมุนไพรจังหวัดอุทัยธานี</p> <p>๑.๓ จัดทำคู่มือการใช้ยาฯ สนับสนุนและกระจายยาจากสมุนไพรให้ครบตามกรอบรายการ</p> <p>๑.๔ กระตุ้น ติดตามการใช้ประเมินการใช้ยาสมุนไพร</p> <p>๑.๕ ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร ระดับ รพ.สต.</p> <p>๑.๖ ให้มีการเพิ่มมูลค่ายาและใช้ยาอย่างสมเหตุผล และบูรณาการร่วมกับงาน RDU</p> <p>๑.๗ นิเทศติดตาม</p>	<p>เสร็จในไตรมาสที่ ๒ และไตรมาสที่ ๓</p> <p>๒. ขยายการให้บริการการแพทย์แผนไทย ในระดับปฐมภูมิ มีการจ้างแพทย์แผนไทยให้ปฏิบัติงานประจำใน PCC เพิ่ม ๖ คน</p> <p>๓. เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในหน่วยบริการ ๔ แห่ง</p> <p>๔. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานบริการ รพ.สต.ติดตาม/รพ.สต.พท./HA</p>
--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

๔. นวัตกรรม/ตัวอย่างที่ดี (ถ้ามี)

โรงพยาบาลมีการนำสมุนไพรในพื้นที่มาใช้ในการรักษา เช่น ยาทาแก้ปวด (ฉีดยา) กระจุกไก่อดำ สูตรเย็นของรพ.ลานสัก รขอขึ้นทะเบียนจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.), น้ำมันเถาเอ็นอ่อน จากโรงพยาบาลหนองฉาง (Product Champion ของจังหวัดอุทัยธานี) ๔. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

๕. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

๕.๑ สำหรับส่วนกลาง

ควรปรับตัวชี้วัดมูลค่าการใช้ยาสมุนไพรเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓ เทียบกับปีที่ผ่านมา โดยควรเทียบกับยอดประชากรแทน

สรุปรายงานโดย : โดยทีมตรวจราชการนครสวรรค์

1. นายอภิชาติ วิสิทธิ์วังษ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ รพ.สวรรค์ประชารักษ์
2. นางปิยฤดี ฉายแสงมงคล เกษัชกรชำนาญการพิเศษ สสจ.นครสวรรค์
3. นายศิวพล สุวรรณบัณฑิต แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ สสจ.นครสวรรค์
4. นางสาวกมลทิพย์ ชัยสุวรรณ แพทย์แผนไทย สสจ.นครสวรรค์